

Súd: Okresný súd Topoľčany
Spisová značka: 4Pc/10/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4620201230
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 08. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Marián Mokoš
ECLI: ECLI:SK:OSTO:2020:4620201230.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Topoľčany samosudcom Mariánom Mokošom v právnej veci žalobcu: L. M., nar. XX.XX.XXXX, bytom D. mieru XXX/XX, XXX XX Z., zastúpený JUDr. Carmen Linkeschovou, advokátkou so sídlom Škultétyho 10, 955 01 Topoľčany, proti žalovaným: 1./ Y. B. I., nar. XX.XX.XXXX, bytom D. L. XXXX/XX, XXX XX Z., 2./ L. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom D. L. XXXX/X, XXX XX Z., obaja zastúpení JUDr. Margitou Kytarovou, advokátkou so sídlom Sv. Cyrila a Metoda 4595/18, 955 01 Topoľčany, o vyslovenie neplatnosti právneho úkonu, takto

rozhodol:

Súd žalobu o určenie neplatnosti zápisnice o súhlasnom vyhlásení rodičov na určenie otcovstva k maloletej O. I., nar. XX.XX.XXXX zamieta.

Súd žalovaným v 1./ a 2./rade priznáva náhradu trov konania proti žalobcovi v plnej výške, o ktorej rozhodne tunajší súd samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

odôvodnenie:

1./ Žalobca sa podanou žalobou domáhal určenia neplatnosti zápisnice o súhlasnom vyhlásení rodičov na určenie otcovstva k maloletej O. I. nar. XX.XX.XXXX, ktorou došlo k zapísaniu otcovstva žalovaného v 2./rade do rodného listu maloletej O. s tým, že uvedený právny úkon je neplatný podľa § 37 a § 39 Občianskeho zákonníka, pretože nebol urobený vážne a okrem toho odporuje zákonu, obchádza ho a prieči sa dobrým mravom.

2./ Žalovaní v 1./ a 2./rade s podanou žalobou nesúhlasili, pretože skutočnosť, že žalobca je biologickým otcom maloletej O. nezakladá dôvod pre záver, že by malo byť neplatné súhlasné vyhlásenie rodičov pred matričným úradom o určení otcovstva žalovaného v 2./rade. Žalovaná v 1./rade uviedla, že žalobca vedel od prvého dňa jej tehotenstva, že je otcom maloletej O. a nejavil o ňu záujem, pričom maloletá má teraz novú rodinu a otca a inú rodinu si už ani nevie predstaviť. Taktiež žalovaný v 2./rade uviedol, že má vedomosť o tom, že nie je biologický otec maloletej O., avšak ľubi ju ako vlastnú a stará sa o ňu, pričom s jej matkou - žalovanou v 1./rade uzavrel manželstvo. Súhlasné vyhlásenie rodičov urobil slobodne, s plnou vážnosťou, určite a zrozumiteľne.

3./ Súd vykonal dokazovanie výsluchom sporových strán ako aj oboznámením sa so spismi tunajšieho súdu sp.zn. 6Pc/17/2017, 9P/95/2018 a 5Pc/30/2019 a so zápisnicou o určení otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov zo dňa 16.01.2020, pričom zistil, že v konaní tunajšieho súdu sp.zn. 6Pc/17/2017 sa rozhodovalo o návrhu maloletej O. I., nar. XX.XX.XXXX na zapretie otcovstva proti nebohému L. I. zomrelému XX.XX.XXXX, ktorého manželstvo s matkou dieťaťa Y. B. I. bolo rozvedené rozsudkom tunajšieho súdu sp.zn. 9P/148/2014 zo dňa 15.07.2015. V priebehu konania bol vypracovaný znalecký posudok z odboru genetiky (analýza DNA), zo záveru ktorého vyplýva, že nemožno vylúčiť otcovstvo L. M. voči maloletej O. I. a pravdepodobnosť jeho otcovstva má číselnú hodnotu 99,99999% a takýto

výsledok značí, že jeho otcovstvo je prakticky dokázané s mimoriadne vysokou pravdepodobnosťou, ktorú možno pre praktické účely stotožniť s istotou. Následne rozsudkom sp.zn. 6Pc/17/2017 - 164 zo dňa 27.09.2019 súd určil, že zomrelý L. I., nar. XX.XX.XXXX nie je otcom maloletej O. I. nar. XX.XX.XXXX z matky Y. B., rod. N., nar. XX.XX.XXXX a uvedený rozsudok sa stal právoplatným dňa 05.11.2019.

4./ V konaní tunajšieho súdu sp.zn. 9P/95/2018 sa rozhodovalo o návrhu L. B. na osvojenie maloletej O. I., nar. XX.XX.XXXX s tým, že navrhovateľ dňa 13.08.2016 uzavrel manželstvo s matkou maloletej a s jej súhlasom žiadal, aby súd rozhodol o osvojení maloletej O.. V priebehu konania navrhovateľ L. B. spoločne s matkou maloletej O. Y. B. I. na Matričnom úrade v Partizánskom dňa 16.01.2020 podpísali zápisnicu o určení otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov, podľa ktorej L. B. vyhlásil, že je otcom maloletej O. I., nar. XX.XX.XXXX a preto je od uvedeného dňa zapísaný v rodnom liste maloletej O. ako otec dieťaťa. Z toho dôvodu zobral navrhovateľ L. B. späť návrh na osvojenie maloletej O. a konanie sp.zn. 9P/95/2018 bolo právoplatne zastavené uznesením zo dňa 21.01.2020.

5./ V priebehu konania sp.zn. 9P/95/2018 bol na tunajšom súde podaný návrh navrhovateľa L. M. na určenie otcovstva k maloletej O. I., nar. XX.XX.XXXX, ktorý je vedený pod sp.zn. 5Pc/30/2019 a navrhovateľ svoj návrh odôvodnil tým, že prechádzajúce otcovstvo manžela matky bolo právoplatne zapreté v konaní sp.zn. 6Pc/17/2017, pričom podľa znaleckého posudku je on biologickým otcom maloletej O. a preto sa domáha určenia otcovstva. Súd uznesením sp.zn. 5Pc/30/2019 - 48 zo dňa 09.06.2020 prerušil konanie o určenie otcovstva do právoplatného rozhodnutia veci vedenej na tunajšom súde pod sp.zn. 4Pc/10/2020 o vyslovenie neplatnosti právneho úkonu - súhlasného vyhlásenia o určení otcovstva, pričom proti tomuto uzneseniu podala odvolanie matka maloletej O. a o tomto odvolaní doposiaľ nebolo rozhodnuté.

Podľa § 90 Zákona o rodine, ak nie je otcovstvo určené podľa domnienky otcovstva manžela matky, možno ho určiť súhlasným vyhlásením oboch rodičov.

Podľa § 91 ods. 1 ZR, za otca sa považuje muž, ktorého otcovstvo bolo určené súhlasným vyhlásením rodičov.

Podľa ods. 2, súhlasné vyhlásenie rodičov musí byť urobené pred matričným úradom alebo pred súdom. Podľa § 93 ods. 1 ZR, muž, ktorého otcovstvo bolo určené súhlasným vyhlásením rodičov, môže otcovstvo pred súdom zaprieť do troch rokov odo dňa jeho určenia, len ak je vylúčené, že by mohol byť otcom dieťaťa; táto lehota sa neskončí pred uplynutím troch rokov od narodenia dieťaťa.

Podľa § 137 Civilného sporového poriadku (zákon č. 160/2015 Z.z.) žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o podľa písm. c/ určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať ak vyplýva z osobitného predpisu, alebo podľa písmena d/ o určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

6./ Na základe vykonaného dokazovania dospel súd k záveru, že žaloba o určenie neplatnosti zápisnice o súhlasnom vyhlásení rodičov na určenie otcovstva nie je dôvodná a preto ju zamietol. Je nesporné, že už v predchádzajúcich súdnych konaniach bolo právoplatne rozhodnuté o tom, že manžel matky L. I. nie je otcom maloletej O. I. a na základe tohto rozhodnutia došlo k určení otcovstva L. B. k maloletému dieťaťu súhlasným vyhlásením rodičov urobeným do zápisnice na Matričnom úrade v Partizánskom dňa 16.01.2020 napriek tomu, že v konaní sp.zn. 6Pc/17/2017 bol vypracovaný znalecký posudok z odboru genetiky (analýza DNA), ktorým bolo prakticky dokázané biologické otcovstvo žalobcu L. M. k maloletej O. I., nar. XX.XX.XXXX.

7./ Zákonodarca upravil právne určenie otcovstva v Zákone o rodine na základe systému troch zákonných domniek otcovstva, ktoré sa vzájomne vylučujú. Prvá zákonná domnienka svedčí manželovi matky dieťaťa (§ 85 Zákona o rodine). Pokiaľ nebolo otcovstvo k dieťaťu určené manželovi matky (prípadne jeho otcovstvo bolo právoplatne zapreté), nastupujú v poradí za sebou ďalšie dve zákonné domnienky a to súhlasné vyhlásenie rodičov dieťaťa a rozhodnutie súdu. Hoci sú tieto dve domnienky zdanlivo rovnocenné, zákon uprednostňuje dobrovoľné určenie otcovstva na základe spoločného vyhlásenia matky a otca dieťaťa potvrdzujúceho skutočnosť, že sú rodičmi dieťaťa, teda ide o preferenciu druhej zákonnej domnienky pred autoritatívnym rozhodnutím súdu. V zmysle § 91 ods. 1 Zákona o rodine, v prípade určenia otcovstva druhou zákonnou domnienkou sa za otca dieťaťa považuje muž, ktorý vyhlásenie urobil. Inštitút zapretia otcovstva prichádza do úvahy len tam, kde bolo

otcovstvo založené prvou a druhou domnienkou a až jeho naplnením sa otvára cesta k druhej fáze, ktorou je určenie otcovstva súdom (tretia domnienka), nemožno ale vylúčiť, že otcovstvo môže byť prípadne opakovane určené aj na základe druhej domnienky. V prípade určenia otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov zákon nevyžaduje žiadne ďalšie hmotnoprávne podmienky, preto muž vyhlasujúci, že je otcom dieťaťa, sa ním stane v zmysle práva, a teda nemusí to byť len biologický otec, aj keď sa to predpokladá. Druhá domnienka vychádza z rešpektovania slobodnej vôle muža a ženy starať sa dobrovoľne o spoločné dieťa. Súhlasné vyhlásenie s matkou môže v podstate urobiť ktorýkoľvek muž, aj keby s matkou v rozhodnom období nesúložil /teoreticky ju nemusí ani poznať/. Táto konštrukcia určenia otcovstva môže potom prípadne viesť k obmedzeniu práv biologického otca, ktorý v danom prípade nebude mať možnosť domôcť sa svojho otcovstva, pretože určiť otcovstvo treťou domnienkou je možné len v prípade, ak nebolo otcovstvo založené prvou alebo druhou domnienkou, prípadne ak bolo otcovstvo určené podľa prvej alebo druhej domnienky zapreté právoplatným rozhodnutím súdu. Účelom právnej úpravy zapretia otcovstva je odstránenie nesúladu medzi právnym a biologickým otcovstvom. Aktívne legitimovanými subjektmi na podanie návrhu na zapretie otcovstva sú však len matka dieťaťa, dieťa a muž, ktorý je určený za otca dieťaťa. Biologickému otcovi teda zákon nedáva žiadnu možnosť domôcť sa svojho práva. V súvislosti s vyššie uvedenými zákonnými domnienkami a inštitútom určenia otcovstva je však potrebné uviesť, že musia byť v súlade s Dohovorom o právach dieťaťa, ktorý má prednosť pred vnútroštátnymi predpismi. Článok 8 dohovoru zaručuje právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a je nepochybné, že tento článok je možné aplikovať na biologické vzťahy medzi rodičmi a deťmi. Aj Najvyšší súd SR v konaní sp.zn. 5Cdo/492/2015 zo dňa 22.06.2016 okrem iného uviedol, že je nepochybné, že tak v prípade Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd ako aj Dohovoru o právach dieťaťa ide o také medzinárodné zmluvy, ktorých vzťah k zákonom Slovenskej republiky je predmetom úpravy článku 154c/ ods. 1 Ústavy SR, čo znamená, že len súd môže v procese aplikácie a rozhodovania sporu v individuálnej veci založiť ich prednosť pred aplikáciou zákona. Rozhodujúcou je tu teda úvaha súdu o tom, či medzinárodné zmluvy poskytujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd ako vnútroštátne právo. Teda, či medzinárodné zmluvy je potrebné aplikovať prednostne pred príslušnou zákonnou úpravou. Pri riešení tejto otázky treba, aby súd zohľadnil príslušnú judikatúrou súdov (najmä ESLP, ESD), medzinárodnú prax i doterajšie všeobecné akceptované postupy medzinárodných orgánov uplatňované pri vykonávaní príslušných ustanovení medzinárodných zmlúv. V prípadoch, kedy dôjde k určeniu otcovstva podľa druhej domnienky mužom, ktorý v skutočnosti nie je biologickým otcom a takáto skutočnosť je mužovi aj matke známa, možno ich konanie považovať za obchádzanie zákona, ktoré nepožíva právnu ochranu a ktoré je neplatné. Pokiaľ by išlo o obchádzanie zákona, na túto neplatnosť je potom potrebné prihliadať ex offa (uznesenie Krajského súdu v Nitre sp.zn. 25CoP/50/2019 zo dňa 22.01.2020). Z ustanovenia § 93 ods. 1 Zákona o rodine vyplýva, že otcovstvo určené súhlasným vyhlásením rodičov môže zaprieť iba muž, ktorého otcovstvo bolo takýmto vyhlásením určené a to v lehote stanovenej zákonom, pričom zákon nepripúšťa zapretie otcovstva zo strany iného muža, ktorý by vyhlásil, že je biologickým otcom maloletého dieťaťa.

8./ Otázkou neplatnosti súhlasného vyhlásenia o určení otcovstva z dôvodu obchádzania zákona sa zaoberal aj Najvyšší súd SR vo svojom uznesení sp.zn. 6Cdo/224/2016 z 31.10.2017 (R68/2018) s tým, že právna teória ako aj súdna prax nevyklúčujú možnosť domáhať sa v civilnom konaní určenia neplatnosti súhlasného vyhlásenia rodičov o otcovstve pokiaľ by neboli náležitosti vyhlásenia právneho úkonu v zmysle § 37 a nasl. OZ splnené resp. ak obaja vyhlasujúci rodičia vedeli, že muž, ktorý takéto vyhlásenie učinil, nie je jeho biologickým otcom. Žalobca v právnom postavení domnelého otca nemá podľa Zákona o rodine priamu možnosť zaprieť otcovstvo právneho otca, avšak v prípade konfliktu medzi právnym a biologickým otcom by nemala absentovať v právnej úprave možnosť nápravy takéhoto nežiaduceho stavu. Keďže Zákon o rodine otázku platnosti právnych úkonov, akým je aj súhlasné vyhlásenie rodičov o otcovstve, neupravuje, treba potom použiť príslušné ustanovenia Občianskeho zákonníka, t.j. možno primerane použiť tiež ustanovenia § 37 ods. 1, § 38 a § 39 OZ.

9./ Podľa ustanovenia § 137 CSP platného a účinného od 01.07.2016 je úplne nová koncepcia zakotvená v písmenách c/ a d/ tohto ustanovenia, kde sa rozlišuje klasická určovací žaloba a žaloba o určení inej právnej skutočnosti podľa písm. d/. Zákonodarca uviedol, že jeho záujmom bolo vylúčiť všetky nepotrebné a nezmyselné žaloby o určení neplatnosti resp. platnosti právnych úkonov a iných právnych skutočností, ktoré vyvolávajú ďalšie spory a mŕňajú sa účelu žaloby určovacej. Písmo c/ tohto ustanovenia vychádza z doterajšieho ustanovenia § 80 písm. c/ OSP, no s obmedzením, podľa ktorého naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu. Ako v dôvodovej správe uvádza zákonodarca, medzi osobitné predpisy podľa písm. d/ tohto ustanovenia

patria napríklad Zákonník práce, Zákon č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách a podobne. Zmluvy a iné právne úkony, ich existencia, platnosť, či neplatnosť sú právnymi skutočnosťami. Určenie existencie právnej skutočnosti, napríklad, že právny úkon je neplatný, odporuje vo svojej podstate zásade, že súd má určiť aktuálny právny stav. Pri určení právnej skutočnosti hovorí rozsudok o tom, čo bolo v minulosti, nie však nevyhnutne o tom, čo je v prítomnosti. Výrok rozsudku, že kúpna zmluva je neplatná nemá výpovednú hodnotu, či je v čase jeho vyhlásenia vlastníkom vecí žalobca alebo niekto iný. Z uvedeného dôvodu nová právna úprava CSP pripúšťa žalobu na určenie právnej skutočnosti iba za predpokladu, že tak vyplýva z právneho predpisu (najmä z hmotného práva). Ak bol zápis vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností na kupujúceho na základe neplatnej zmluvy, predávajúci môže žalovať kupujúceho, že je vlastníkom nehnuteľností (žaloba na určenie práva). Predávajúci nemá k dispozícii žalobu o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, takáto žaloba z osobitného predpisu nevyplýva (rozsudok Krajského súdu v Nitre sp.zn. 8Co/202/2016 zo dňa 14.06.2018).

10./ Vychádzajúc z vyššie uvedeného a z citovaných rozhodnutí súdov dospel súd k záveru, že žaloba žalobcu o určenie neplatnosti právneho úkonu a to súhlasného vyhlásenia rodičov o určení otcovstva nie je podľa § 137 písm. d/ CSP prípustná a preto ju zamietol. Určenie neplatnosti tohto právneho úkonu je vlastne určením právnej skutočnosti, pričom zákon pripúšťa možnosť podania žaloby o určenie právnej skutočnosti len ak to vyplýva z osobitného predpisu, avšak Zákon o rodine možnosť podania takejto žaloby neumožňuje. Z rozhodovacej praxe súdov však vyplýva, že možno uplatňovať neplatnosť súhlasného vyhlásenia rodičov o určení otcovstva v zmysle § 37 ods. 1, § 38 a § 39 OZ v konaní o určení otcovstva rozhodnutím súdu, pretože táto zákonná domnienka otcovstva prichádza do úvahy len vtedy, ak nedošlo k určeniu otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov a to môže nastať aj v prípade, ak súhlasné vyhlásenie rodičov je neplatným právnym úkonom a na uvedenú neplatnosť musí súd prihliadať ex off. Keďže ustanovenie § 94 ods. 1 Zákona o rodine pripúšťa možnosť určenia otcovstva rozhodnutím súdu len v prípade, ak nedošlo k určeniu otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov a žalobca podľa § 137 CSP už nemôže podať žalobu o určenie neplatnosti súhlasného vyhlásenia rodičov, tak súd sa v konaní o určenie otcovstva začatého na návrh žalobcu, ktorý tvrdí, že je biologickým otcom dieťaťa (v konaní sp.zn. 5Pc/30/2019) musí zaoberať možnosťou absolútnej neplatnosti súhlasného vyhlásenia rodičov ako prejudiciálnej otázky (rozsudok Krajského súdu Trnava sp.zn. 25CoP/36/2019 zo dňa 10.07.2019). Len v prípade, ak dospeje k záveru, že súhlasné vyhlásenie rodičov o určení otcovstva je neplatným právnym úkonom, má možnosť ďalej rozhodovať o žalobe žalobcu na určenie otcovstva. Z uvedených dôvodov súd žalobu žalobcu v celom rozsahu zamietol s tým, že v konaní sp.zn. 5Pc/30/2019 sa bude musieť súd najskôr vysporiadať s otázkou platnosti súhlasného vyhlásenia rodičov a až následne môže rozhodnúť o samotnej žalobe na určenie otcovstva.

11./ O náhrade trov konania rozhodol súd podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku tak, že žalovaným v 1./ a 2./rade, ktorí mali vo veci plný úspech priznal náhradu trov konania proti žalobcovi v plnej výške, o ktorej podľa § 262 ods. 2 CSP rozhodne tunajší súd samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie do 15 dní odo dňa doručenia na Okresný súd Topoľčany.

Podľa §-u 363 CSP v odvolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutie smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh).